

Ca lâm sàng 1

- Bệnh nhân nữ, 24 tuổi, nhân viên kế toán
- Nhập viện vì hôn mê
- Bệnh sử:
  - Cách nhập viện 3 ngày: bệnh đau bụng vùng thượng vị, buồn nôn, nôn ra dịch trong 4 – 5 lần → nhập khoa cấp cứu bệnh viện địa phương: chẩn đoán viêm dạ dày điều trị thuốc không giảm
  - Cách nhập viện 1 ngày bệnh mệt nhiều hơn, ăn kém, tiểu nhiều lần, khát nước nhiều khó thở, lơ mơ → nhập viện

Ca lâm sàng 1

- Tiền sử bản thân:
  - Không bệnh lý gì trước đó
  - Không rõ giảm cân
- Tiền sử gia đình
  - Không ai bị đái tháo đường trước đó

Khám lâm sàng

- M: 110 l/p   HA: 100/65 mmHg
- Bệnh lơ mơ
- Thở nhanh sâu, nhịp thở 30 lần/phút
- Hơi thở có mùi trái cây
- Môi khô, dấu mất nước (+)
- Tim đều nhanh
- Phổi không ran
- Bụng mềm, ấn đau khắp bụng, không phản ứng thành bụng

Các xét nghiệm

- BC: 19.3 (4 – 10 K/uL)
- Neu: 82.9% (45 – 17% N)
- Lym: 8.51% (20 – 35% L)
- HC: 5.97 (3.8 – 5.5 M/uL)
- Hb: 13.2 (12- 15 g/dL)
- TC: 379 (200 – 400 K/uL)
- SGOT (AST): 19 (< 40 U/L)
- SGPT (ALT): 17 (< 40 U/L)
- Amylase: 168.2 (< 130 U/L)

Các xét nghiệm

- Đường huyết: 785 mg/dL
- Ure: 44 mg/dL (20 – 40 mg/dL)
- Creatinine: 1.33mg/dL (0.7 – 1.5 mg/dL)
- Natri: 119 mEq/L (135 – 150 mEq/L)
- Kali: 5.7 mEq/L (3.5 – 5 mEq/L)
- Chlor: 89.7 mEq/L (98 – 110 mEq/L)
- Calci: 5.1 mEq/L (4.5 – 5.5 mEq/L)

- Khí máu ở ng mạch:
- pH = 6.928   (7.35 – 7.45)
- pCO₂ = 20.5   (35 – 45 mmHg)
- pO₂ = 100.9
- HCO₃⁻ = 4.3   (22 – 26 mmol/L)

- Ceton máu (beta-hydroxybutyrate): 9.75
- (< 0.27 mmol/L)

- TPTNT:
- SG: 1.008
- Glu: normal
- pH: 6
- Ket: 15 mmol/L (< 0.5)

Câu hỏi 1: Triệu chứng lâm sàng gợi ý nhiễm toan ceton do tăng đường huyết?

- A. Đau mắt nước mắt, rối loạn tri giác, nhịp thở Cheyne-stoke
- B. Đau mắt nước mắt, rối loạn tri giác, hơi thở có mùi trái cây
- C. Đau mắt nước mắt, rối loạn tri giác, yếu nửa người và có hồi phục.
- D. Đau bụng, nôn ói, rối loạn tri giác, co giật.

Câu hỏi 2: Trong nhiễm toan ceton do tăng đường huyết

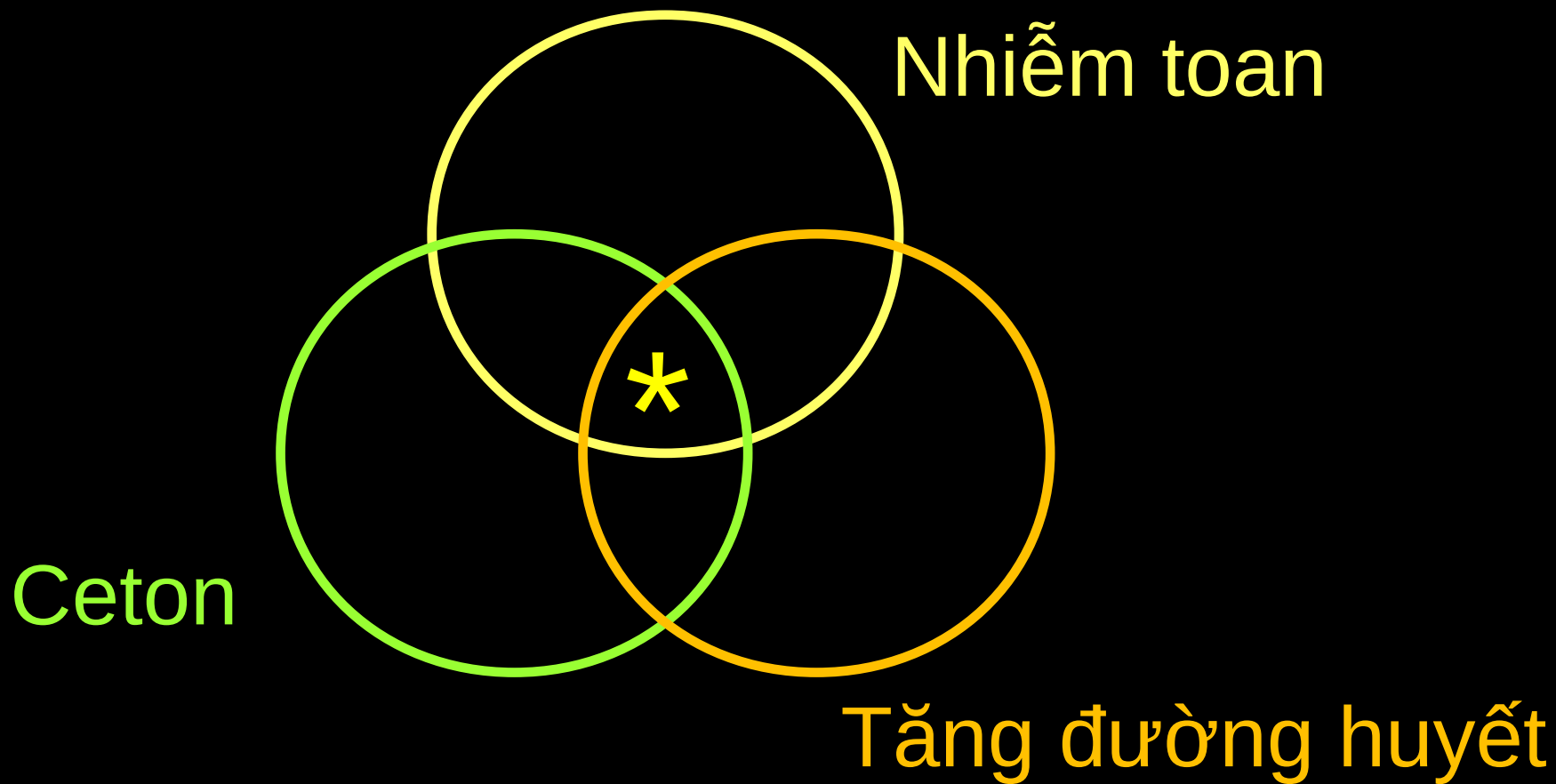
- A. Kali máu thường tăng giả hiệu
- B. Kali máu thường tăng do bù kali quá mức
- C. Khi Kali máu tăng là bệnh nhân có suy thận.
- D. Natri và Kali máu thường phải tính công thức hiệu chỉnh trước khi điều trị.

Câu hỏi 3: Chỉ định bù bicarbonate

- Nên dùng bicarbonate ở tất cả bệnh nhân nhiễm toan acid
- Nên dùng bicarbonate khi $\text{pH} < 7.3$
- Chỉ nên dùng bicarbonate khi $\text{pH} < 6.9$
- Không cần dùng bicarbonate ở tất cả bệnh nhân nhiễm toan ceton

Định nghĩa hôn mê nhiễm toan ceton*

Hôn mê nhiễm toan ceton vs hôn mê tăng áp lực thẩm thấu

Đường huyết >250 mg/dL	Đường huyết >600 mg/dL
pH <7.3	pH >7.3
Bicarbonate <15 mEq/L	Bicarbonate >15 mEq/L
Ceton máu hay ceton niệu +++	Ceton máu hay ceton niệu (-) hay vết
Anion gap >12 mEq/L	Áp lực thẩm thấu >320 mosm/L

Sinh lý bệnh nhiễm ceton

Thiếu insulin

**↑ Ly giải
Glycogen**

↑ tân sinh đường

**↑ tăng sản
Glucose**

**Tăng
g
yết**

**Tiểu nh
uống m**

**Giảm thể tích nội mạc trầm
trọng: M ↑, HA giảm..**

Tăng tạo thể ceton

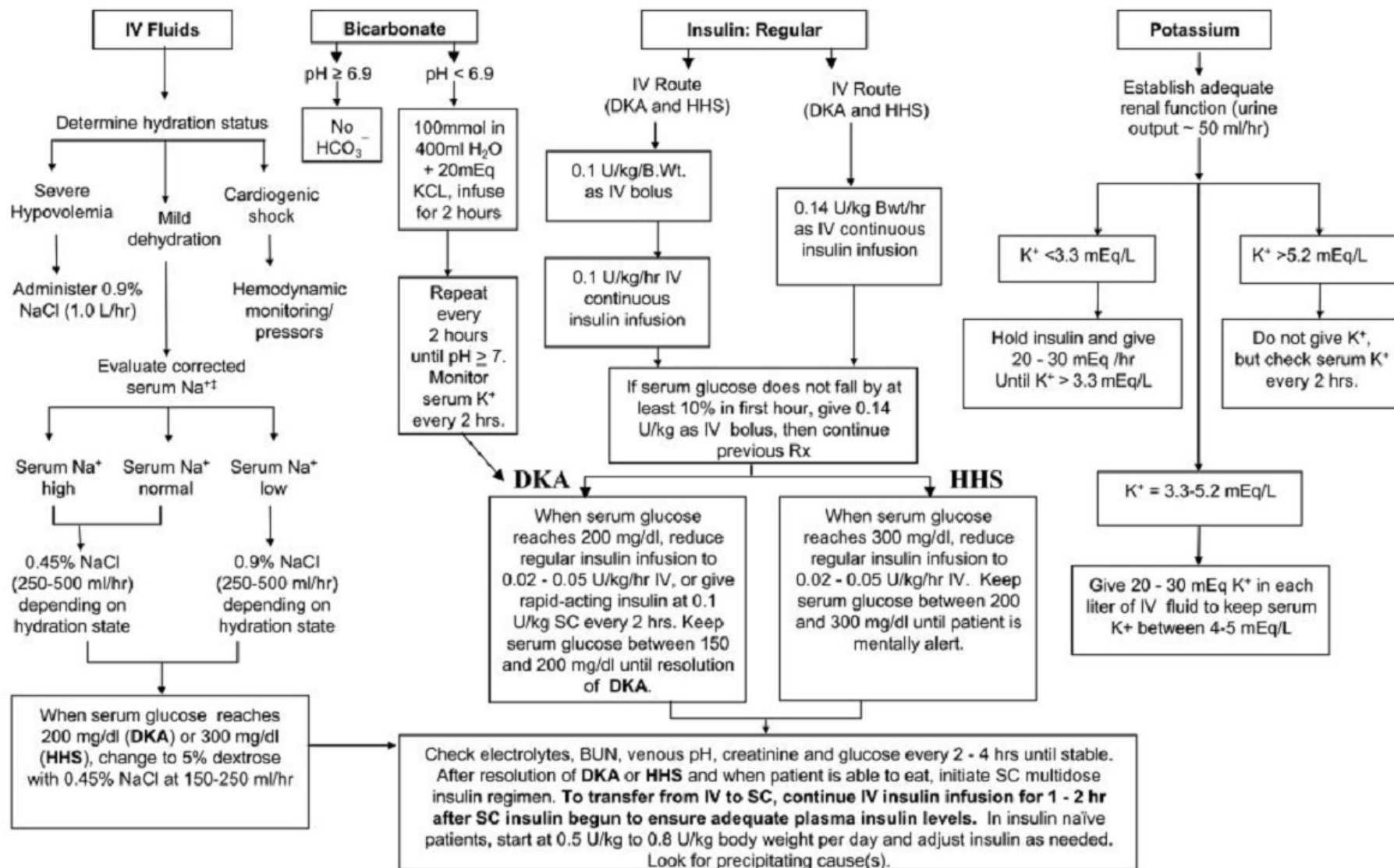
Nhiễm ceton máu

Toan chuyển hóa

**Mệt mỏi, chán
ăn
Buồn nôn
Đau bụng**

**Thở nhanh
Kussmaul
Rối loạn tri giác**

Điều trị hôn mê nhiễm toan ceton

Điều trị bệnh nhân này

	Diễn biến	CLS	Xử trí
17g	Bệnh lơ mơ Thở nhanh sâu M= 110 l/p	Đường huyết : 785 mg/dL ĐH mm: HI mg% pH = 6.928 Natri: 119 Kali: 5.7	Thở oxy canulla 3l/P Mắc monitor NaCl 0.9% 500ml x 4 TTM nhanh 2 đường truyền Actrapid 10 đơn vị bolus Actrapid BTTĐ 5 ml/giờ
19g	Bệnh lơ mơ	ĐMMM: 421 mg/dL – 312 – 188 – 220 mg/dL Na : 125 K : 4.4 pH = 7.113	NaCl 0.9% 500ml x 4 TTM LX g/p Giảm Actrapid còn 3 ml/giờ Thêm Glucose 5% 500 mL khi đường huyết < 250 mg/dL
5g	Bệnh tỉnh, tiếp xúc chậm M: 92 l/p Thở 22 l/p Giảm đau bụng	pH= 7,4 Na: 130 mEq/L Kali: 3.8 BC: 12528	NaCl 0.9% 500ml x 4 TTM LX g/p KCl 10 mL 1 ống trong mỗi chai NaCl Giảm Actrapid còn 1.5 mL/giờ Ngưng thở oxy, ngưng monitor

Điều trị bệnh nhân này

	Diễn biến	CLS	Xử trí
6g N3	Bệnh tỉnh, tiếp xúc tốt Sinh hiệu ổn Hết đau bụng	Đường huyết : 140 – 230 mg/dL Natri: 132 – K: 4.1 HbA1c: 7.5% ICA, anti GAD: neg	NaCl 0.9% x 2 TTM xxg/p Actrapid 6 đơn vị x 3 TDD trước 3 bữa ăn Lantus 12 đơn vị TDD SÁNG Ngưng Actrapid BTTĐ 01 giờ sau tiêm Actrapid

Xuất viện sau 05 ngày, chẩn đoán: ĐTĐ típ 1 thể
tối cấp – hôn mê nhiễm toan ceton ổn

Ca lâm sàng 2

- Bệnh nhân nam, 68 tuổi
- Nhập viện vì lơ mơ
- Bệnh sử:
  - Khoảng 20 ngày: bệnh nhân cảm giác mệt mỏi, khát nước nhiều, ăn kém, uống nhiều, tiểu nhiều lần.

- Cách nhập viện 01 tuần: BN thấy sốt, ho khạc đờm vàng, chán ăn, ăn ít, lúc nào cũng khát nước, uống nhiều nước yến, sữa.
- Ngày nhập viện: bệnh nhân mệt nhiều, chóng mặt khi thay đổi tư thế, ngủ gà nhiều → nhập viện.

Tiền căn:

- ĐTĐ típ 2 đã 10 năm, điều trị bằng thuốc viên, tự ý ngưng chuyển sang thuốc nam từ 6 năm nay, không theo dõi đường huyết, không tái khám.
- Nhập viện vì hôn mê tăng đường huyết 01 lần cách 10 năm
- Tăng huyết áp phát hiện 10 năm, điều trị thuốc nam
- Hút thuốc lá: 10 gói/năm
- Gia đình: Em ruột bị ĐTĐ típ2

Khám lâm sàng

- Bệnh tỉnh, tiếp xúc chậm, ngủ gà
- M: 110/ph, HA:100/60 mmHg,
NT: 20/ph, To: 38 oC

- Niêm hồng, da khô,
- Tim đều rõ,
- Phổi trong, âm phế bào thô
- Bụng mềm, gan lách không sờ chạm.

Cận lâm sàng lúc nhập viện

- Glucose máu: 1242 mg/dL
- Ceton máu: 0,4 mmol/l
- pH = 7,36
- Ure: 67 mg/dL (20 – 40 mg/dL)
- Creatinine: 1.58mg/dL (0.7 – 1.5 mg/dL)
- Natri: 139 mmol/l   Kali: 3.5 mmol/l
- Clo: 105mmol/l
- AST: 36.8 U/L
- ALT: 41.5 U/L
- HbA1c: 14.5%

Cân lâm sàng lúc nhập viện

- BC: 15.93K/uL
- Neu%: 73,8 %
- Lym%: 19.1%
- HC: 4,56 M/uL
- HGB: 157.6 g/dl
- HCT: 48.3 %
- PLT: 242K/uL

XQ phổi: tổn thương nặng thâm nhiễm đáy phổi P

Câu hỏi 4: Áp lực thẩm thấu máu hữu hiệu ở bệnh nhân này là:

- A. 365
- B. 358
- C. 347
- D. > 380

Câu hỏi 5: Tốc độ giảm đường huyết thích hợp trong điều trị hôn mê tăng áp lực thẩm thấu là:

- A. 30 mg/dL
- B. 70 mg/dL
- C. 100 mg/dL
- D. 200 mg/dL

Câu hỏi 6: Bắt đầu bù glucose

- A. Khi đường huyết < 100 mg/dL
- B. Ngưng insulin khi truyền glucose
- C. Khi đường huyết < 250 mg/dL
- D. Khi tốc độ giảm đường huyết nhanh > 200 mg/giờ

Câu hỏi: So với hôn mê nhiễm toan ceton, hôn mê tăng áp lực thẩm thấu

- A. Lượng nước mất nhiều hơn
- B. Tỷ lệ tử vong cao hơn
- C. Lượng insulin cần truyền ít hơn
- D. Tất cả đều đúng

Công thức tính áp lực thẩm thấu máu và áp lực thẩm thấu hữu hiệu

Osmolality

$$\begin{aligned} &2 \times [\text{Na}^+ \text{ mEq/L}] \\ &+ [\text{glucose mg/dL}] / 18 \\ &+ [\text{BUN mg/dL}] / 2.8 \end{aligned}$$

$$= \text{Sosm (mosm/Kg H}_2\text{O)}$$

Effective Osmolality

$$\begin{aligned} &2 \times [\text{Na}^+ \text{ mEq/L}] \\ &+ [\text{glucose mg/dL}] / 18 \end{aligned}$$

$$= \text{Sosm (mosm/Kg H}_2\text{O)}$$

Điều trị tăng ALTTM

- Mục tiêu
  - Bù dịch và điện giải
  - Giảm đường huyết
  - Giảm áp lực thẩm thấu
- Phòng ngừa: thuyên tắc TM sâu

Xử trí tăng ALTTM

Hỏi kỹ bệnh sử, khám bệnh kỹ trong lúc bắt đầu TTM dịch: 1.0 L NaCl 0.9% mỗi giờ (15-20 mL/kg/giờ).

Tăng ALTTM
Cần chú ý
hơn (10-14 L),
hiểu h

Insulin (ít hơn)

Potassium
Tương tự DKA

		CLS	Xử trí
10g	M: 110/P HA : 100/60 Da khô Phổi không ran	ĐHMM: HI mg% ĐH: 1242 mg/dL	Thở oxy canulla 3/P CEFOPERAZONE/SULBACTAM 2 g x 2 TMC mỗi 12 giờ NaCl 0.9% 500ml x4 NACL 0.9% 500 ml x 4 TTM nhanh (2 đường truyền) Actrapid 10 đơn vị bolus Actrapid BTTĐ 5 ml/giờ Đặt sonde tiểu
12g – 14 – 16 giờ	M:100 l/p HA: 130/70 Phổi ran nổ đáy P	ĐH: 937 – 793 – 630 Natri: 146 mEq/L Kali: 3.1 mEq/L Sonde tiểu: 600 mL	Giảm Actrapid BTTĐ còn 3 ml/giờ → 2mL/giờ NACL 0.45% 500 ml x 4 TTM LX g/p (đường truyền 1) NaCl 0.9% 500 mL x 4 TTM XL g/p 1.5 ống KCl 10% vào mỗi chai NaCl (đường truyền 2)

Diễn biến bệnh

		Đường huyết/ion đồ máu/XN khác	Xử trí
22g	Bệnh tỉnh, tiếp xúc được M: 100 l/p HA:150/80 mmHg	ĐMMM: 438 – 239 – 253 - 180 Na : 151 K 3.76	Actrapid 1 đv/h Glucose 5% 500 mL KCL10% 10 mL TTM xxx g/p
6 g	Bệnh tỉnh, tiếp xúc được M: 100 l/p HA:150/80 mmHg Sốt 38.5%	Đường huyết = 250 Na: 149 meq/L K: 3.1 mEq/L Ure: 41 - 14 Creatinine: 1.4 – 0.9	Tiếp tục bù dịch NaCL 0.45% 4 L/ngày Bù KCL 10% 10 mL (8 ống) Kháng sinh

Xuất viện sau 10 ngày, chẩn đoán: Hôn mê tăng áp
lực thẩm thấu ổn – ĐTD típ 2 Viêm phổi

- Hôn mê nhiễm toan ceton và tăng áp lực thẩm thấu là những cấp cứu nội khoa
- Điều trị cần chú ý:
  - Bù đủ dịch, chú ý điện giải
  - Bù insulin, giảm đường huyết phù hợp
- Điều trị bệnh lý đi kèm
- Giáo dục bệnh nhân khi xuất viện